



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Φιλοσοφική Σχολή
Πανεπιστημιόπολη
157 84 Ζωγράφου

Τηλ.: 210 727 7772, 727 7302

Fax: 210 727 7575

e-mail: secr@music.uoa.gr

Αθήνα, 23.7.2018

Αρ. Πρωτ.:779

**Αξιολόγηση επί της σύνοψης της διατριβής του Γεώργιου Κουντούρη
για υποψηφιότητα επιστημονικού τίτλου, με τίτλο «Ο θεμελιωτής της
σύγχρονης ελληνικής μουσικής Μανώλης Καλομοίρης και η Δεύτερη
Συμφωνία του»**

Γνωρίζω τον κ. Γιώργο Κουντούρη εδώ και αρκετά χρόνια ως νέο μαέστρο από την Κύπρο, που έχει ιδρύσει και διευθύνει καλλιτεχνικά και οργανωτικά την μοναδική ορχήστρα νέων της Νήσου, η οποία έχει πολύ υψηλό καλλιτεχνικό επίπεδο, όπως είχα την ευκαιρία να διαπιστώσω σε πρόσφατη συνεργασία μας. Τον γνωρίζω επίσης και ως μελετητή του έργου του σημαντικού Έλληνα συνθέτη, Μανώλη Καλομοίρη, διότι είχα πληροφορηθεί ότι είχε πραγματοποιήσει σημαντικές σπουδές πάνω στο συμφωνικό έργο του συνθέτη κατά τη διάρκεια των σπουδών του στην Αγία Πετρούπολη.

Εξαιτίας του ότι κι εγώ με το μικρό που επιστημονικό έργο, έχω ασχοληθεί αρκετά με τον Καλομοίρη, αποτέλεσε μεγάλη χαρά για μένα η δυνατότητα να μελετήσω και να αξιολογήσω την εργασία του Γιώργου Κουντούρη, την οποία ο υποψήφιος πρόκειται να υπερασπιστεί τον Οκτώβριο του έτους αυτού. Ήδη από την πρώτη ματιά που έριξα στο έργο του Κουντούρη αντελήφθην ότι πρόκειται για μια πολύ σημαντική νέα μελέτη που εξετάζει νέες πτυχές του βίου, του έργου και της προσωπικότητας του Καλομοίρη, που ήταν εν πολλοίς άγνωστες στην έρευνα.

Η διατριβή του Γιώργου Κουντούρη ξεκινάει πραγματοποιώντας μια αναδρομή στην ιστορική περίοδο και τα γεγονότα που καθόρισαν την εμφάνιση, την καθιέρωση και την εξέλιξη του Μανώλη Καλομοίρη στα μουσικά πράγματα της Ελλάδας. Ήταν γνωστό ότι ο Καλομοίρης στην αρχή της σταδιοδρομίας του έζησε και εργάστηκε για 5 περίπου χρόνια στο Χάρκοβο της Νότιας Ρωσίας ως καθηγητής μουσικής. Η περίοδος αυτή υπήρξε καθοριστική για τη διαμόρφωση του προσωπικού του ύφους και κυρίως για την σταθεροποίηση της ατσάλινης πεποίθησής του για την ανάγκη ίδρυσης και στην Ελλάδα μιας συνθετικής τεχνοτροπίας που θα αντλεί υλικό και πρότυπα από την πλούσια λαϊκή παράδοση, με άλλους λόγους για την ίδρυση και στην Ελλάδα της Εθνικής Σχολής. Η προσπάθεια αυτή του Καλομοίρη βασίστηκε κυρίως πάνω στα ρωσικά πρότυπα και κυρίως στον ΡίμσκυΚόρσακοβ, το έργο του οποίου γνώρισε κατά κύριο λόγο ακριβώς λόγω της παραμονής του στη Ρωσία κατά την περίοδο αυτή. Ο Κουντούρης λοιπόν μας παραθέτει νέα στοιχεία για την περίοδο αυτή και αναδεικνύει περισσότερο και εναργέστερα την σημασία της ρωσικής δημιουργίας για την διαμόρφωση της συνθετικής προσωπικότητας του Καλομοίρη.

Κατόπιν, ο συγγραφέας προβαίνει σε μια γενική περιγραφή του συνολικού έργου του συνθέτη, επικεντρώνοντας στα μεγάλα έργα του, τις όπερες, και, κυρίως, τις συμφωνίες. Οι συμφωνίες του Καλομοίρη είναι τρεις και η κάθε μία από αυτές αποτελεί το κεντρικό έργο κάθε μιας από τις τρεις περιόδους της καλλιτεχνικής πορείας του Καλομοίρη, τις οποίες ο Κουντούρης με μεγάλη σαφήνεια και πειστικότητα περιγράφει στην εργασία του. Κατόπιν, ο συγγραφέας προχωρεί σε μια λεπτομερή περιγραφή, ιστορική αποτίμηση και μουσικολογική ανάλυση της δεύτερης συμφωνίας του Καλομοίρη, που γράφτηκε κατά την περίοδο 1925-1931 και ονομάζεται «Συμφωνία των ανίδεων και των καλών ανθρώπων». Το έργο αυτό είναι το πιο σκοτεινό και αινιγματικό από τις τρεις συμφωνίες, έχει εκτελεστεί ελάχιστες φορές και η έκτασή του έχει καταστήσει τη διερεύνησή του εξαιρετικά δύσκολη. Ο Κουντούρης προσεγγίζει το έργο με μεθοδικότητα και το παρουσιάζει με τρόπο που να μπορεί να γίνει κατανοητό σε όλες της μουσικές, αλλά και τις εξωμουσικές παραμέτρους του. Πρόκειται για την πρώτη σε βάθος ανάλυση ενός εκτενέστατου και δύσκολου έργου, που θα καταστήσει ευχερέστερη την όποια μελλοντική εκτέλεσή του.

Ιδιαίτερη σημασία έχει, κατά τη γνώμη μου, το γεγονός ότι ο ερευνητής εξετάζει με λεπτομέρεια τις επιδράσεις που διακρίνονται στο έργο αυτό ακριβώς από την ρωσική μουσική. Για να το πετύχει αυτό και να μας αναδείξει την πολύ ενδιαφέρουσα και κρυφή

ως τώρα παράμετρο, ο συγγραφέας καταφεύγει τις γνώσεις του για την Ρωσική μουσική που έχει αποκτήσει από τις σπουδές του στη Ρωσία και που δεν θα μπορούσε να έχει κανένας άλλος μελετητής της Ελληνικής μουσικής. Η προσφορά του, λοιπόν, είναι σημαντική για την Ελληνική μουσικολογία, εξίσου σημαντική όμως είναι και για τη ρωσική μουσική, διότι αναδεικνύει ένα τομέα στον οποίο εκείνη επέδρασε, ο οποίος όμως ήταν μέχρι τώρα άγνωστος.

Τέλος, πολύ σημαντική είναι και η ματιά που ρίχνει στο έργο ο συγγραφέας και από την πλευρά της ιδιότητάς του ως ερμηνευτή-μαέστρου. Φωτίζει με τον τρόπο αυτό πολλές σκοτεινές πτυχές του έργου. Υπογραμμίζω μάλιστα ότι στο πλαίσιο αυτό ο συγγραφέας παίρνει στα χέρια του την πρωτότυπη παρτιτούρα του έργου που συνέθεσε ο Καλομοίρης και με βάση την οποία έγινε και η πρώτη εκτέλεση, από τον μεγάλο Έλληνα μαέστρο, Δημήτρη Μητρόπουλο στις αρχές της δεκαετίας του 1930. Οι ερμηνευτικές και τεχνικές σημειώσεις του Μητρόπουλου πάνω στην παρτιτούρα του έργου αποτελούν ένα ακόμη πολύ ενδιαφέρον ερευνητικό αντικείμενο, το οποίο ο Κουντούρης διεξέρχεται με επάρκεια και γνώση. Με τον τρόπο αυτό, μας φέρνει σε άμεση επαφή, εκτός του Καλομοίρη, και με μια άλλη ακόμη μεγάλη μορφή της Ελληνικής Μουσικής, τον Δημήτρη Μητρόπουλο, για τη σχέση του οποίου με τον Καλομοίρη είχαμε ως τώρα μόνο γενικές και ασαφείς πληροφορίες.

Συμπερασματικά, η εργασία του κ. Κουντούρη είναι μια χρήσιμη και πολύτιμη πρωτότυπη συνεισφορά στη μουσικολογική έρευνα για έναν από τους σημαντικότερους Έλληνες συνθέτες του 20ού αιώνα, για τις επιδράσεις που η ρωσική μουσική άσκησε στο έργο του αλλά και για θέματα μαεστρικής τεχνικής και ερμηνείας ενός πολύ ενδιαφέροντος έργου.

Νίκος Μαλιάρας

Καθηγητής Ιστορικής Μουσικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Διευθυντής του Εργαστηρίου Μελέτης της Νεοελληνικής Έντεχνης Μουσικής.

